

Etická citlivost v ošetrovatelství

Pavla Povolná

FZS UJEP

prostředí zdravotnictví a etické problémy

- technologický pokrok/dehumanizace medicíny,
- evidence based nursing/vztah s pacientem a jeho doprovodem,
- dodržování profesních procesů a postupů/formalismus,
- (nad)zneužívání péče/poptávka indukovaná nabídkou,
- svoboda a odpovědnost v péči o (vlastní) zdraví,
- hodnoty jednotlivců a organizací.

etické principy v realitě všedních dnů (ošetřovatelské praxi)

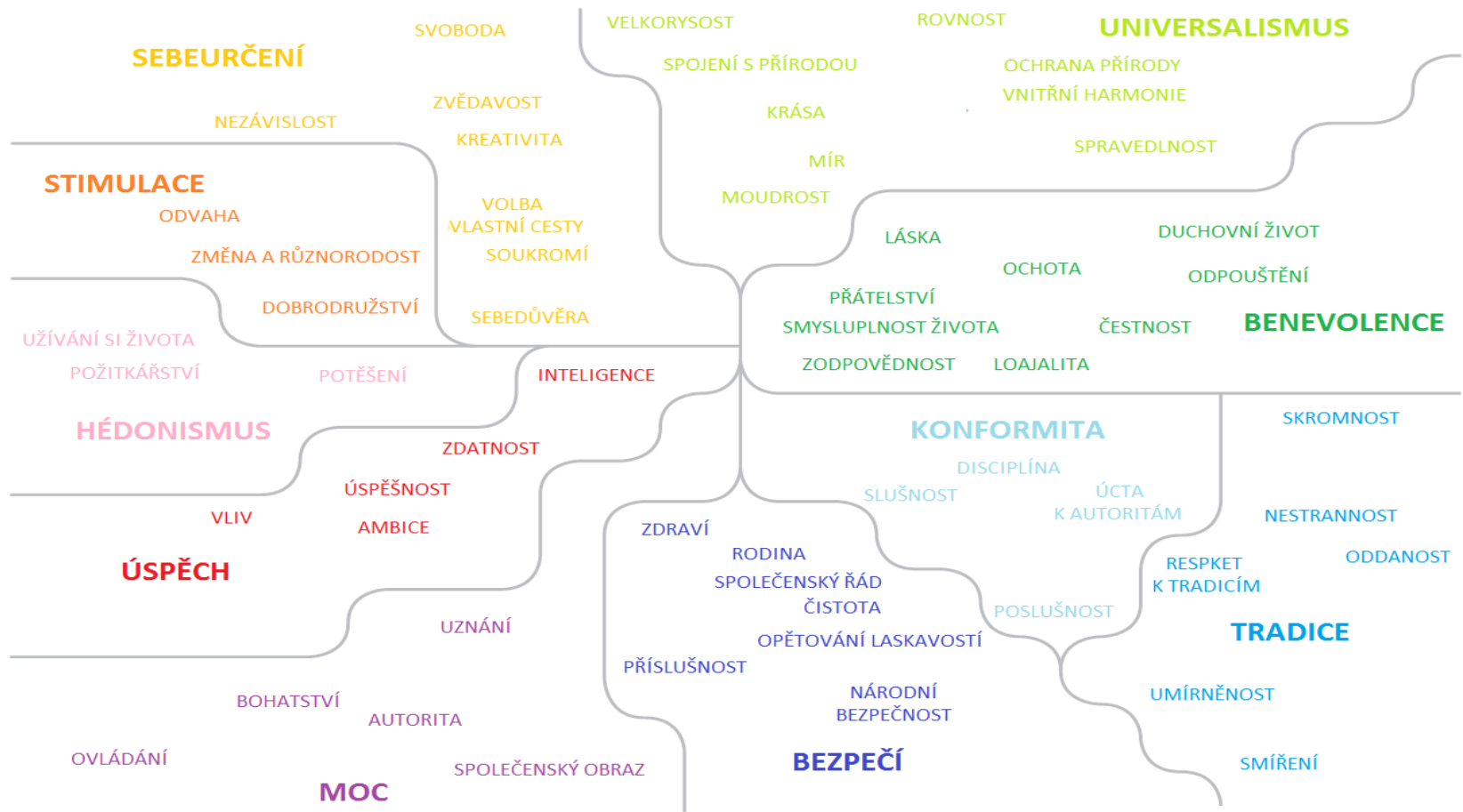
- autonomie
- spravedlnost
- nonmaleficience
- beneficience

hodnoty osobní a profesní

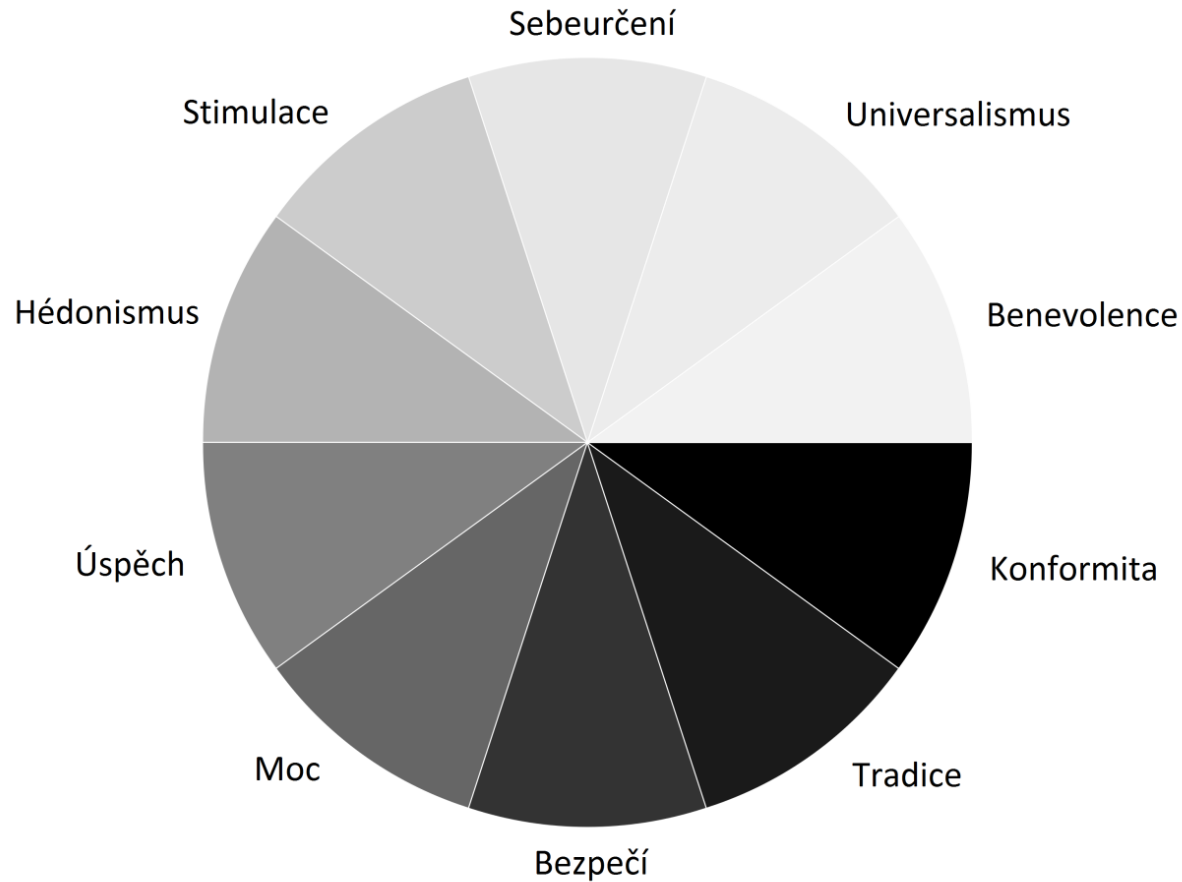
Hodnota jako významný hybatel jednání, sepjatý s emocemi, to, že je něco „hodnotou“, znamená, že je to pro nás nějakým způsobem důležité. Jedná se o situace či stavy, jichž bychom chtěli v životě dosahovat, které nás „přitahují“.

Schwartz, S. H. (1994). Are There Universal Aspects in the Structure and Contents of Human Values. *Journal of Social Issues*, 50(4), 19-45. Retrieved from <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1540-4560.1994.tb01196.x>
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-4560.1994.tb01196.x>

Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in experimental social psychology*, 25(1), 1-65.

Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in experimental social psychology*, 25(1), 1-65.

sestry, lékaři, ostanční NLZP, pacienti,
jejich blízcí

konfrontace s:

- protichůdnými hodnotami jednotlivých aktérů,
- etickými problémy.

etický problém/konflikt

Etický problém (morální **řešení lze nalézt**)
je možné poměrně jednoznačně stanovit jeho účastníky. Všichni zainteresovaní mají možnost svobodné volby. Výsledné rozhodnutí má podobu ano – ne.

etické dilema/konflikt

Etické dilema je situace, jejímiž účastníky je větší počet subjektů. Konflikt je zde hlubší a vyžaduje vícerozměrnou podobu volby, která je: „bud' - anebo“. Etické dilema nelze řešit přímo, ale je nutné si ho rozložit na dílčí etické problémy s vědomím všech alternativ. Jedná se o volbu mezi více možnými řešeními, která mají své pozitivní i negativní stránky a **nelze** jasně **určit nejlepší řešení** pro všechny zúčastněné.

etická/morální citlivost

schopnost rozhodovat s inteligencí a soucitem
na základě

- erudice,
- kritického myšlení,
- hodnot,

etická/morální citlivost

- schopnost rozpoznat etické problémy (morální konflikt) v praxi,
- jedna ze složek profesionality,
- předstupeň přijímání etických rozhodnutí,
- kontextuální a intuitivní pochopení pacientovy zranitelné situace,
- vzhled do etických **důsledků** učiněných rozhodnutí.

rizika a výzvy v medicíně a ošetřovatelství

kvalita života (QL) x kvalita péče

sestry – očekávání okolí

- odborný koordinátor názorů pro bezproblémovou spolupráci lékařského týmu při „přemostování“ komunikace a aktivit v péči o pacienty,
- obhájce pacientů ve vztahu: lékaři a pacienti.
(Advocacy)

očekávání od profesionálů (sester)

- vynikající úroveň praktických etických dovedností,
- respekt k hodnotám a právům pacientů, kteří potřebují jejich odbornou péči.

etická citlivost - výzkum

Muramatsu, T., Nakamura, M., Okada, E. *et al.*
The development and validation of the Ethical Sensitivity Questionnaire for Nursing Students.
BMC Med Educ **19**, 215 (2019).

<https://doi.org/10.1186/s12909-019-1625-8>

škála pro měření etické citlivosti studentů
ošetřovatelství, ověření validity a reliability.

etický konflikt (dilema?/problém)

tři struktury faktorů:

- respekt k jednotlivcům,
- distributivní spravedlnost,
- zachování povinné mlčenlivosti/důvěrnosti.

postup – formulace položek v dotazníku

Všechny položky zahrnovaly etické problémy/situace, se kterými se setkávají studenti ošetrovatelství v klinické praxi:

- informovaný souhlas,
- zájmy pacientů (autonomie, spravedlnost),
- profesní hodnoty,
- soukromí pacientů.

test morální citlivosti: JMST (japonská verze)

sedm subdomén:

- odpovědnost sester s ohledem na pacienta,
- věrnost úsudku lékaře a pravidlům instituce,
- introspekce/reflexivita,
- upřímnost/autenticita,
- úsudek o konfliktu (zájmů) v rámci péče,
- rozhodování,
- benevolence.

výsledky dotazníkového šetření

Na rozdíl od původního očekávání byla v JMSQ pozorována inverzní souvislost mezi „distributivní spravedlností“ a „morální odpovědností“.

Dvě položky zahrnující „morální odpovědnost“ naznačovaly především morální povinnost pracovat podle pravidel a předpisů.

trénink etické citlivosti

- povinné kurzy zdravotnické/lékařské etiky,
- zvýšení porozumění etickým normám,
- řešení etických dilemat v akademickém a klinickém prostředí.
- trénink komunikace.

Prevence syndromu vyhoření (Burn out sy)

supervize

Worklife balance

<https://www.mpsv.cz/smernice-work-life-balance>

podpora autenticity a reflexivity

(respekt k sobě jako podmínka respektu k ostatním)

soulad

- myšlení,
- řeči,
- jednání.

péče o pečující

- sebepéče (čas pro sebe),
- podpora systému a poskytovatelů služeb (zaměstnavatelů),
- rozvoj konceptu dlouhodobé péče, paliativní péče, spolupráce zdravotně/sociálního pomezí.

System psychosociální intervenční služby

- krizová intervence,
- krizová podpora,
- peer podpora (kolegiální),
- péče psychologa,
- anonymní krizová linka.

Etické poradenství

- etická konzilia,
- péče o etiku/kulturu organizace,
- vzdělávání personálu v citlivosti vůči etickým problémům.

Institut pro etické poradenství IPEP

<https://www.ipep.cz/>